

Двадцять друга Міжнародна олімпіада з лінгвістики

Тайбей (Тайвань), 20–27 липня 2025 року

Задача для командного змагання

У цій задачі розглядаються кілька мов, якими розмовляють на сході Непалу та які належать до кірантської гілки сино-тибетської родини мов. Як частина однієї мовної сім'ї, кірантські мови є віддалено спорідненими з китайськими мовами, у чому можна перекоонатися, порівнявши такі слова мов атпарія (кірантської) зі спорідненими словами мов путунхуа, кантонської та гоккієн (китайських):

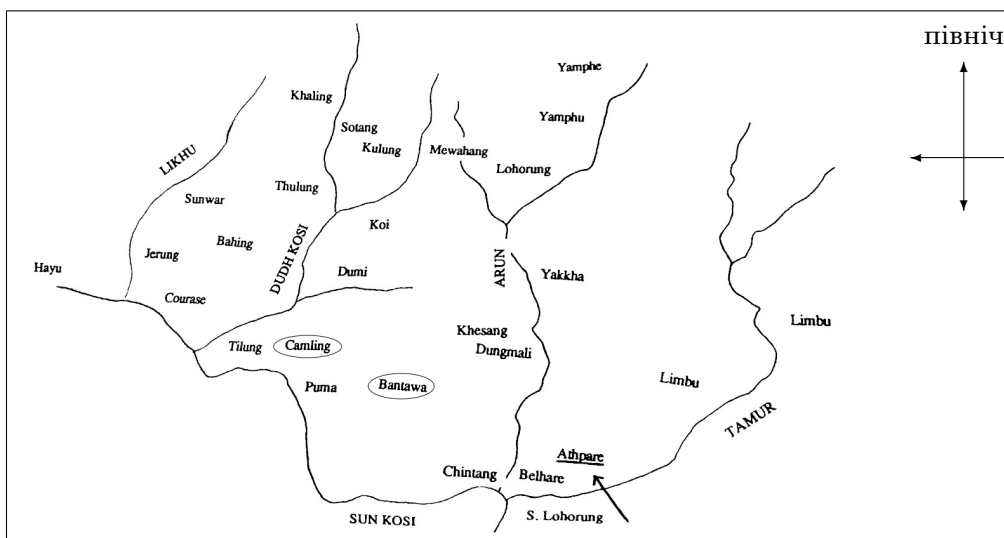
атпарія	sima	вмирати	путунхуа	si3	вмирати
атпарія	sepma	вбивати	кантонська	saat3	вбивати
атпарія	khomma	шукати	гоккієн	khòà ⁿ	бачити, дивитися

У кірантських мовах особові займенники можуть стосуватися однієї особи (однина), двох осіб (двоїна: $\bigcirc_{\text{ДВ}}$) або більш ніж двох осіб (множина: $\bigcirc_{\text{МН}}$). У них також розмежовуються 'ми з тобою' (інклюзивне "ми": mi^{+}) і 'ми без тебе' (ексклюзивне "ми": mi^{-}); наприклад, $mi_{\text{ДВ}}^{+}$ = 'я + ти'. Займенники не розмежовуються за родами; для спрощення в цій задачі використовуються форми чоловічого роду (*він, його, йому*).

Дієслова у кірантських мовах змінюються залежно від підмета й додатка до дії, але одна дієслівна форма часто використовується для більш ніж однієї пари „підмет–додаток”. Це можна побачити на поданих нижче прикладах мовою атпарія. Дієслова позначено жирним шрифтом.

unna khani masedie	він вбив вас _{МН}
uncija khani masedie	вони _{ДВ/МН} вбили вас _{МН}
khanciya aṇa asetciciṇa	ви _{ДВ} вб'єте мене
khanna aṇciṇa asetciciṇa	ти вб'єш нас _{ДВ}

△ Мовою атпарія говорять близько 5000 осіб у низці сіл району Дханкута у східному Непалі. Див. карту нижче.

Карта поширення мов кіранті
(джерело: Ebert 1997, *A Grammar of Athpare* 'Граматика мови атпарія')

Частина I. Цамлінг

Мова цамлінг є мовою кірантської групи, якою говорять близько 80 000 осіб, зосереджених в районі Хотанг. $c = \text{ц}$, $a = \text{а}$ в англійському *about*. h означає, що попередній приголосний вимовляється з придихом. $ng = \text{ng}$ в англійському *hang*. $y = \text{й}$ у слові *йод*. $\sim$ показує носовість голосного.

- (а) Нижче подано дієслова північно-західного діалекту мови цамлінг та їхні українські переклади. Дієслова та їхні переклади поділено на групи по 8, а переклади в кожній групі подано в довільному порядку.

Поєднайте дієслова з відповідними перекладами.

1. takhisika	3. lodace	5. khisunga	7. khisumke
2. palodunga	4. tyoku	6. lodumka	8. talodǎi
A. mi_{MH}^- розчешемо його		E. він побачив його	
B. mi_{DV}^+ розповімо йому/їм _{ДВ/МН}		F. ти розчесав нас $_{\text{MH}}^-$	
C. я розчесав його		G. ти розповіси мені,	
D. він розповів мені,		$vi_{\text{DV/МН}}$ розповісте мені	
$vonu_{\text{DV/МН}}$ розповіли мені		H. mi_{DV}^- розповіли йому	

9. taprata	11. takhatine	13. khicka	15. ryunga
10. mirie	12. khice	14. prataci	16. dungi
I. mi_{MH}^+ випили		L. vi_{MH} підете	
J. mi_{DV}^+ посваримось;		M. ти крикнув	
$vonu_{\text{DV}}$ посваряться		N. mi_{DV}^- посварилися	
K. mi_{DV}^+ крикнули;		O. $vonu_{\text{MH}}$ посміються	
$vonu_{\text{DV}}$ крикнули		P. я посміявся	

17. taidunga	19. taidaci	21. paidunga	23. idacka
18. paidacka	20. idunga	22. idaci	24. paidaci
Q. я дав йому		$vonu_{\text{DV/МН}}$ дали мені	
R. він дав вам _{ДВ} ,		U. він дав нам $_{\text{ДВ}}^-$,	
$vonu_{\text{DV/МН}}$ дали вам _{ДВ} ;		$vonu_{\text{DV/МН}}$ дали нам $_{\text{ДВ}}^-$	
vi_{DV} дали йому/їм _{ДВ/МН}		V. ти дав мені,	
S. $vonu_{\text{DV}}$ дали йому/їм _{ДВ/МН} ;		$vi_{\text{DV/МН}}$ дали мені	
він дав нам $_{\text{ДВ}}^+$,		W. mi_{DV}^+ дали йому/їм _{ДВ/МН}	
$vonu_{\text{DV/МН}}$ дали нам $_{\text{ДВ}}^+$		X. mi_{DV}^- дали йому/їм _{ДВ/МН}	
T. він дав мені,			

25. seine	27. khinane	29. khōna	31. tōne
26. inani	28. prainha	30. lonani	32. cainhani
Y. я подивився на тебе, ми _{дв/мн} ⁻ подивилися на тебе		ми _{дв/мн} ⁻ крикнули на тебе	
Z. я розчешу вас _{мн} , ми _{дв/мн} ⁻ розчешемо вас _{мн}		DD. я вдарив вас _{мн} , ми _{дв/мн} ⁻ вдарили вас _{мн}	
AA. я дав вам _{мн} , ми _{дв/мн} ⁻ дали вам _{мн}		EE. я вб'ю тебе, ми _{дв/мн} ⁻ вб'ємо тебе	
BB. я побачу тебе, ми _{дв/мн} ⁻ побачимо тебе		FF. я розповів вам _{мн} , ми _{дв/мн} ⁻ розповіли вам _{мн} ; я продав вас _{мн} , ми _{дв/мн} ⁻ продали вас _{мн}	
CC. я крикнув на тебе,			

33. ritumcum	35. pacaidhunga	37. setumcumka	39. patyokacka
34. taphlodace	36. losungcunga	38. praidhāi	40. talodyucyu
GG. ти розповів їм _{дв/мн}		KK. ви _{дв} допоможете йому	
HH. я продав їх _{дв/мн}		LL. він вдарив мене, вони _{дв/мн} вдарили мене	
II. він побачив нас _{дв} ⁻ , вони _{дв/мн} побачили нас _{дв} ⁻		MM. ми _{мн} ⁺ посміялися з них _{дв/мн}	
JJ. я крикну на нього		NN. ми _{мн} ⁻ вбили їх _{дв/мн}	

(b) Ось іще 10 дієслів, цього разу з південно-східного діалекту мови цамлінг, та їхні українські переклади. Поєднайте дієслова з відповідними перекладами. Деякі дієслова мають однаковий вигляд в обох діалектах.

41. khamipaidhe	43. pata	45. khapaidhace	48. khangyo
42. khataphoda	44. tata	46. khatapaidhine	49. khata
		47. khakhanga	50. mita
OO. ти прийшов; він привів його		TT. він подивиться на нього	
PP. він подивився на мене/нас _{дв/мн} [±]		UU. він пішов	
QQ. ти допоміг мені/нам _{дв/мн} ⁻		VV. вони _{мн} крикнуть на мене/нас _{дв/мн} [±]	
RR. він крикнув		WW. вони _{мн} прийшли	
SS. ви _{мн} крикнете на мене/нас _{дв/мн} ⁻		XX. вони _{дв} крикнуть на мене/нас _{дв/мн} [±]	

Частина II. Бантава

Мова бантава є мовою кірантської групи, якою говорять близько 160 000 осіб, зосереджених в районі Бходжпур у східному Непалі, на схід від району Хотанг. $c = \text{ɕ}$ означає, що попередній приголосний вимовляється з придихом. i — голосний звук, схожий на u . $\eta = ng$ в англійському *hang*. $w = w$ в англійському *watch*. $y = \text{ɥ}$ у слові *йод*. $ʔ$ — приголосний звук (т. зв. гортанна змичка).

- (с) На наступних сторінках подано низку дієслів мовою бантава. Дієслова та їхні переклади поділено на групи по 12, а переклади в кожній групі подано в довільному порядку.

Поєднайте дієслова з відповідними перекладами.

1. tisici	4. tatcuŋcuʔa	7. ittacu	10. ici
2. paraŋyaŋ	5. setniŋni	8. tiʔiyaŋa	11. patŋa
3. patna	6. tiʔittu	9. pattum	12. pattuŋ
A. $mi_{\text{дв/мн}}^-$ вбивали тебе/вас $_{\text{дв/мн}}^-$; $mi_{\text{дв/мн}}^-$ вбиваємо тебе/вас $_{\text{дв/мн}}^-$		F. я кричав	
B. $mi_{\text{мн}}^+$ крикнули на нього; $mi_{\text{мн}}^+$ крикнемо на нього		G. ти сміявся	
C. я крикну		H. ти посміявся з нього; ти посмієшся з нього	
D. я крикнув на тебе; я крикну на тебе		I. $mi_{\text{дв}}^-$ приводимо його	
E. я крикнув на нього; я крикну на нього		J. $vi_{\text{дв}}$ помре	
		K. $mi_{\text{дв}}^+$ посміялися з нього	
		L. $mi_{\text{дв}}^+$ посміємося	

13. nik^hat	16. nik^hattaci	19. ik^hatta	22. nik^hattin
14. ik^hatcu	17. tik^hatcu	20. tik^hatnin	23. nik^hattaciʔa
15. ik^hattagŋiŋ	18. tik^hatŋa	21. tik^hattagŋniŋ	24. tik^hatŋagŋniŋ
M. ti взяв нас $_{\text{дв/мн}}^-$; $vi_{\text{дв/мн}}$ взяли нас $_{\text{дв/мн}}^-$; ti візьмеш нас $_{\text{дв/мн}}^-$; $vi_{\text{дв/мн}}$ візьмете нас $_{\text{дв/мн}}^-$		S. $vi_{\text{мн}}$ візьмете мене	
N. $vo_{\text{дв}}$ взяли мене		T. ti візьмеш мене	
O. vin взяв нас $_{\text{дв}}^-$; $vo_{\text{дв/мн}}$ взяли нас $_{\text{дв}}^-$		U. $vi_{\text{дв}}$ візьмете його	
P. $vo_{\text{дв}}$ візьмуть його		V. vin візьме тебе, $vo_{\text{дв/мн}}$ візьмуть тебе	
Q. vin взяв нас $_{\text{дв}}^+$ /вас $_{\text{дв}}^+$; $vo_{\text{дв/мн}}$ взяли нас $_{\text{дв}}^+$ /вас $_{\text{дв}}^+$		W. vin взяв вас $_{\text{мн}}^-$; $vo_{\text{дв/мн}}$ взяли вас $_{\text{мн}}^-$; vin візьме вас $_{\text{мн}}^-$; $vo_{\text{дв/мн}}$ візьмуть вас $_{\text{мн}}^-$	
R. $vi_{\text{мн}}$ взяли мене		X. $vo_{\text{мн}}$ взяли його	

25. iptuŋ	28. k ^h amyumcimka	31. tiwacuci	34. wattacuʔa
26. tiʔinacuci	29. itnanin	32. incuʔa	35. pim
27. waknaci	30. k ^h attu	33. tik ^h ansumcim	36. t ^h aktumka
Y. ми _{МН} ⁻ привели його вгору; ми _{МН} ⁻ приведемо його вгору		ви _{МН} надішлете їх _{ДВ/МН}	
Z. я посміявся з вас _{МН} ; я посміюся з вас _{МН}		FF. він взяв його; він візьме його	
AA. ви _{ДВ} продали їх _{ДВ/МН}		GG. ми _{ДВ} ⁻ продамо його	
BB. я змусив вас _{ДВ} увійти; я змушу вас _{ДВ} увійти		HH. ми _{МН} ⁻ дивилися на них _{ДВ/МН} ; ми _{МН} ⁻ дивимося на них _{ДВ/МН}	
CC. ви _{ДВ} змусите їх _{ДВ/МН} носити (це)		II. я змусив його спати; я змушу його спати	
DD. ми _{ДВ} ⁻ змусили його носити (це)		JJ. ми _{МН} ⁺ дали йому; ми _{МН} ⁺ дамо йому	
EE. ви _{МН} надіслали їх _{ДВ/МН} ;			
37. mik ^h iya	40. mik ^h iyaja	43. imsinka	46. waruŋu
38. imca	41. k ^h in	44. k ^h atyaŋ	47. k ^h at
39. k ^h araŋaci	42. waŋaŋ	45. mik ^h iyaja	48. t ^h aŋŋa
KK. я увійшов		QQ. він іде	
LL. ми _{ДВ} ⁺ йшли; вони _{ДВ} йшли		RR. ми _{МН} ⁺ посварилися; ми _{МН} ⁺ посваримося	
MM. ми _{МН} ⁻ поспали; ми _{МН} ⁻ поспимо		SS. ми _{ДВ} ⁻ поспимо	
NN. вони _{МН} посварилися		TT. вони _{МН} сваряться	
OO. я прийду вгору		UU. він піде	
PP. вони _{МН} сварилися		VV. він носив це	

Частина III. Цамлінг і бантава

- (d) На цій сторінці подано дієслівні вирази українською (1–36) та дієслівні форми мовами цамлінг (A–O) і бантава (AA–OO).

Кожний український дієслівний вираз має відповідник або мовою цамлінг, або мовою бантава. Поедняйте кожне українське дієслівне сполучення з відповідною кірантською дієслівною формою. Деякі кірантійські дієслівні форми відповідають більш ніж одному українському дієслівному виразу.

1. вони _{дв} перевели нас _{мн} ⁻	19. ви _{мн} кинули (це) в них _{мн}
2. він зустрів мене	20. ми _{мн} ⁺ попередили їх _{дв}
3. ти надсилав мене	21. ви _{мн} дражните його
4. ми _{дв} ⁻ потанцювали для них _{дв}	22. вони _{мн} обіймуть нас _{мн} ⁻
5. вони _{дв} залишать (це) тобі	23. ви _{дв} потурбуєте мене
6. я виципну їх _{дв}	24. вони _{мн} вбили (це) для тебе
7. ми _{мн} ⁻ скажемо	25. ви _{мн} попросили нас _{дв} ⁻
8. ви _{дв} розчесали мене	26. він залишить (це) тобі
9. ти подрібнив це	27. ви _{дв} попросили нас _{дв} ⁻
10. вони _{мн} допоможуть їм _{дв}	28. він привів його вниз
11. ми _{дв} ⁻ кличемо їх _{мн}	29. вони _{дв} вбили (це) для тебе
12. він штурхне мене	30. ми _{дв} ⁺ заметемо їх _{мн}
13. він замів їх _{мн}	31. ми _{мн} ⁺ скажемо
14. він щипає нас _{дв} ⁺	32. я подрібню їх _{мн}
15. він затопче вас _{мн}	33. він перевів нас _{мн} ⁻
16. він обійме нас _{мн} ⁻	34. ми _{мн} ⁺ кинемо це
17. ти допоміг їм _{дв}	35. він покладе це
18. вони _{мн} затопчуть вас _{мн}	36. ти стримав їх _{мн}

цамлінг (північно-західний діалект)

A. bikucyu	F. pakyo	K. takhlakine
B. chikõicõi	G. paphlodocyo	L. tangaide
C. horsumne	H. ringike	M. tangakacka
D. ityu	I. tahordumcum	N. tangasyucyu
E. pabaidika	J. taiku	O. taseida

бантава

AA. bikcuci	FF. nib ^h emsinka	KK. tik ^h ansanyay
BB. butcuŋcuciʔa	GG. nič ^h ikciŋ	LL. tinetŋaŋciŋ
CC. ceŋsumcim	HH. t ^h optacuciʔa	MM. tip ^h asuci
DD. id ^h apɲa	II. tik ^h ittanŋciŋ	NN. wintuŋciŋ
EE. ituwaŋ	JJ. ticurumyum	OO. yiŋin

(e) Перекладіть ці дієслівні форми з мови цамлінг на українську мову та наведіть усі можливі тлумачення:

i. idum	iii. rinaci	v. khangucyu
ii. talosumcumne	iv. tadungdi	vi. tadungace

(f) Перекладіть ці дієслівні форми з мови бантава на українську мову та наведіть усі можливі тлумачення:

i. ticattanŋciŋ	iii. tiduŋyaŋ	v. taciŋciʔa	vii. paraŋa
ii. niseray	iv. piwacu	vi. nitaraci	viii. iptuci

(g) Перекладіть мовою бантава:

i. <i>ви_{дв} входите</i>	iii. <i>ти продаєш його</i>
ii. <i>я змушував їх_{мн} спати</i>	iv. <i>вони_{дв} розчісують їх_{дв}</i>

(h) Перекладіть мовами бантава та цамлінг (якщо форми у двох діалектах мови цамлінг відрізняються, наведіть обидві):

i. <i>ми_{мн}⁻ приведемо його</i>	vii. <i>ми_{дв}⁺ пішли</i>
ii. <i>він дав нам_{дв}⁻</i>	viii. <i>ви_{мн} крикнете на мене</i>
iii. <i>ми_{дв}⁻ прийдемо</i>	ix. <i>вони_{дв} посміються з вас_{дв}</i>
iv. <i>вони_{дв} розчешуть вас_{мн}</i>	x. <i>вони_{мн} померли</i>
v. <i>ми_{дв}⁻ вбили тебе</i>	xi. <i>він допоміг йому</i>
vi. <i>ми_{мн}⁻ посварилися</i>	xii. <i>ви_{мн} вб'єте його</i>

—Сем'юел Амед

Редактори: Сем'юел Амед, Акош Блашковіч, Мілена Венева, Елісія Ворнер, Ксенія Гілярова, Станіслав Гуревич, Шінджіні Гюш, Іван Держанський (техн. ред.), Борис Іомдін, Бруну Л'Асторіна, Дан-Мірча Міря, Імар Макнайт, Пань Тунле (відп. ред.), Олексій Пегушев, Ян Петр, Олександр Піперські, Марія Рубінштейн, Кадзуне Сато.

Український текст: Олена Сірук.

Успіхів!

Двадцять друга Міжнародна олімпіада з лінгвістики

Тайбей (Тайвань), 20–27 липня 2025 року

Аркуш для відповідей

Команда:

⚠ Жодні додаткові пояснення, окрім відповідей, не потрібні й не оцінюватимуться.

Частина І.

(a)

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.
9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.
17.	18.	19.	20.	21.	22.	23.	24.
25.	26.	27.	28.	29.	30.	31.	32.
33.	34.	35.	36.	37.	38.	39.	40.

(b)

[illegible]

Частина II.

(c)

[illegible]

Частина III.

(d)

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.
13.	14.	15.	16.	17.	18.	19.	20.	21.	22.	23.	24.
25.	26.	27.	28.	29.	30.	31.	32.	33.	34.	35.	36.

(e)

- i. idum — _____
 ii. talosumcumne — _____
 iii. rinaci — _____
 iv. tadungdi — _____
 v. khangucyu — _____
 vi. tadungace — _____

(f)

- i. ticattançin — _____
 ii. niseran — _____
 iii. tidunyan — _____
 iv. piwacu — _____
 v. taciñci?a — _____
 vi. nitaraci — _____
 vii. paraña — _____
 viii. iptuci — _____

(g)

- i. ви_{дв} входите — _____
 ii. я змушував їх_{мн} спати — _____
 iii. ти продаєш його — _____
 iv. вони_{дв} розчісують їх_{дв} — _____

(h)

	бантава	цамлінг'
i. ми _{мн} ⁻ приведемо його		
ii. він дав нам _{дв} ⁻		
iii. ми _{дв} ⁻ прийдемо		
iv. вони _{дв} розчешуть вас _{мн}		
v. ми _{дв} ⁻ вбили тебе		
vi. ми _{мн} ⁻ посварилися		
vii. ми _{дв} ⁺ пішли		
viii. ви _{мн} крикнете на мене		
ix. вони _{дв} посміються з вас _{дв}		
x. вони _{мн} померли		
xi. він допоміг йому		
xii. ви _{мн} вб'єте його		